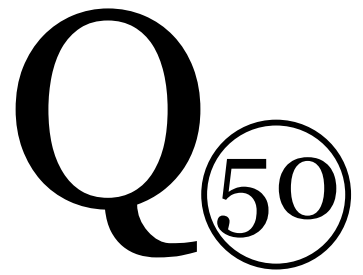

Q50

Reptes de l'educació permanent i popular per a la vida

Quaderns d'Educació Contínua

Reptes de l'educació permanent i popular per a la vida

Editors

Iolanda Corella Llopis
i pep aparicio guadas

Consell de direcció i coordinació

Tere Vila, Encarna Such Cardona,
Juanma Sanchis Marqués, M. Nieves
Roselló, María José Picher, Carlos
Pallarés, Rosa Navarro, Pascual Múrcia
Ortiz, Dolors Monferrer Ferrando, Rosa
M. González Conca, Goio Fidel Sarmiento,
Manuela Fuentes Martínez, Lorena
Ordiñana Pérez, Marta Malet Carol, Mila
Grau Alepuz, Loles Martínez Cebrián,
María Gabarda Riofrio, Francisca Borox
López, Isabel Aparicio Guadas

Consell de redacció i assessorament

Antonia de Vita (UNIVR), Dolors Vinyoles
(Escola de la Dona-Diputació de Barcelona),
Inma Vilatersana, Jordi Vallespir (UIB),
Antoni Tort (UVIC), Joan M. Senent (UV),
Manuel Rodríguez (UV), José Ignacio Rivas
(UMA), Piorgiorgio Reggio (UNICATT),
Cruz Prado (ULASALLE), Anna Maria Piussi
(UNIVR), Agustí Pascual (UV), Isabel Redaño
Francés (IPF), Sebas Parra † (UdG), Josep
Mª Navarro i Cantero (LFCOOP), Peter

Mayo (UM), Vicent Mas (UA), Àngel Marzo
(UB), Manel Martí Puig (UJI), Fernando
Marhuenda (UV), Fernando López Palma
(UB), Licinio C. Lima (UMINHO), Colin
Lankshear (JCU), Michele Knobel † (MSU),
Francesc Hernández Dobon (UV), Francisco
Gutiérrez † (ULASALLE), Anna Gómez
(UVIC), Paula Guimarães (UL), Pep Lluís
Grau, Gloria Díaz (UB), Joan Colomer (UdG),
José Clovis Azevedo (Centro Universitário
Metodista IPA), Rafa Castelló (UV), Isabel
Carrillo (UVIC), Marián Aleson Carbonell
(UA), Xavier Besalú (UdG), Antonio Benedito
(UV), José Beltrán Llavador (UV), Clara Arbio
González (UV), Vicent Aparicio (UV), Marina
Aparicio Barberán (IPF), Consol Aguilar (UJI),
David Abril (UIB), Lorís Viviani (IPF), Mariola
Aparicio Cortés (EOI Xàtiva), Mercè Morey
(UIB), Diego Morollón (IPF), José R. Belda
Medina (UA), Eduardo Carbonero Martínez
(epAlv), Magdalena Balle García (CEPA Son
Canals, Illes Balears), Maira Tavares Mendes
(Universidade Estadual de Santa Cruz, UESC),
Júlia Haba Osca (Universitat de València)

Correcció i traducció

Joaquín Martínez Ortiz

Disseny i maquetació

gap

Quaderns d'Educació Contínua ☆ 50

Tardor 2023 · 18 €

Títol: Homenatge a Mauricio Sotelo, Benet Casablancas i Raquel García-Tomás

Autor: GAP

Tècnica: collage

Dimensions: 210x210 mm

Any: 2023

Quaderns d'Educació Contínua. Nova etapa Redacció, secretaria i administració:

C/. Sant Agustí, 7 • 46800 Xàtiva
tarepa.pv@gmail.com

ISSN: 1575-9016

ISSN: 2605-1796 (digital)

Dipòsit legal: V-5125-2000

Revista indexada en GeoDatos: Indexador de Geografia e Ciências Sociais
<http://www.dge.uem.br>

(Quaderns d'Educació Contínua
no es fa responsable de les opinions
dels col·laboradors de la revista.)

IPF: Institut Paulo Freire • UV: Universitat de València • UdG: Universitat de Girona • UVIC: Universitat de Vic • UJI: Universitat Jaume I de Castelló • UA: Universitat d'Alacant • ACEFIR: Associació Catalana per l'Educació, la Formació i la Recerca/Associació Europea d'Educació d'Adults • UB: Universitat de Barcelona • FDC: Desenvolupament Comunitari • UIB: Universitat de les Illes Balears • UM: Universitat de Malta • UMINHO: Universitat del Minyo • UNIVR: Universitat de Verona • ULASALLE: Universidad de La Salle • UNICATT: Universitat Catòlica de Milà • UMA: Universitat de Màlaga • UL: Universitat de Lisboa • JCU: James Cook University • MSU: Montclair State University • LFCOOP: La Fàbrica Cooperativa

Sumari

El nostre major savi ha canviat de dimensió. Paraules de memòria al voltant de Carlos Rodríguez Brandão

Marco Raúl Mejía • 1

editorial

carpeta

L'Educació Popular i per al Desenvolupament com a gènesi de l'Educació per a la Transformació Social. Aprenentatges crítics per a la transició

Juan Jose Celorio Diaz • 9

Una reflexió crítica sobre la nostra lluita per un món més just i amorós

Antonia Darder • 24

Analfabetisme i alfabetització política des d'una perspectiva crítica

Josep Miquel Palaudàrias • 34

L'educació popular a Itàlia: "una xarxa" entre llegat i innovació

Lisa Stillo • 43

contínua

Pedagogia crítica revolucionària i pedagogia crítica global: Una conversa amb Peter McLaren

Peter McLaren; Emiliano Bosio • 57

persones, territoris i experiències

Mai he fet surf però, m'encanta com a metàfora per a l'educació permanent (i la vida)

Loris Viviani • 77

Paulo Freire i la tradició d'educació popular vinculada amb l'extensió universitària

Oscar Jara Holliday • 86

Educar des de la commoció i les narratives per promoure la comprensió, l'autonomia i el compromís

Núria Lorenzo Ramírez i Mónica Ferré Tobaruela • 96

Ètica i Espiritualitat en la pràctica educativa des de Simondon i Freire

Luisa Fernanda Rojas i Moisés Martínez • 105

Alfabetització com a gest tècnic en l'educació

Luis A. Camacho • 117

Llegir al món des de Freire i Simondon. Un acostament a l'alfabetització i al pensament tècnic

Dulce María Valdespino i Diana Jaid Martínez Navarro • 124

investigació

El paper dels aliments en l'acció col·lectiva: discutint les xarxes agroalimentàries alternatives a través de la perspectiva dels moviments socials

Francesco Vittori • 133

arxiu

dialogica

Reptes i possibilitats d'un centre d'educació adults a Balears davant l'FP

Jesús García Ferre • 153

fotografia Sebas Parra en acció • 161

llibres

Otras inapropiables. Feminismos desde las fronteras. bell hooks, Avtar Brah...

Irene Soler i Cremades • 165

Com participar

Quaderns d'Educació Contínua?

Les pàgines de la nostra revista estan obertes a tot tipus de col·laboracions relacionades amb l'Educació i la Formació de les Persones Adultes. El nostre interès és oferir la publicació a tots aquells que desitgen col·laborar en ella exposant els seus coneixements, les seues reflexions i experiències analitzades. Així com també a les persones i institucions que desitgen difondre a través dels Quaderns d'Educació Contínua les seues iniciatives i activitats dins d'aquest àmbit.

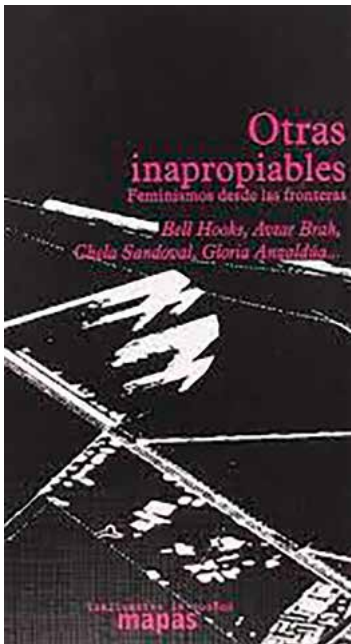
Les col·laboracions han de requerir les següents condicions bàsiques:

- L'extensió dels treballs serà de 10 pàgines en format DIN A-4, a doble espai, amb un títol que sintetitzi el seu contingut. És convenient d'intercalar apartats que divideixquen i ordenen les diferents parts de l'exposició.
- S'enviarà dues còpies del treball acompanyades d'una versió d'aquest en suport informàtic, preferentment en Winword. S'aconsella, si el tema ho permet, incloure gràfics, quadres sinòptics, etc., que il·lustren i completen el contingut del text.
- Com és natural la revista podrà realitzar una «correcció d'estil» sobre el text original, que en cap dels casos alterarà els conceptes ni l'enfocament adoptats per l'autor.
- Notícies i dades per a ser incloses en les pàgines informatives de la revista, sobre congressos, jornades, convenis, acords, programes, plans, iniciatives, projectes; cursos, conferències, debats, premis i concursos; publicacions de llibres, revistes, manuals, etc.
- Ha d'incloure sempre la font responsable i les notes de referència on el lector pugui requerir major informació.

llibres

Otras inapropiables. Feminismos desde las fronteras. bell hooks, Avtar Brah, Chela Sandoval, Gloria Anzaldúa... Editorial Traficantes de Sueños

Irene Soler i Cremades

Saps quantes autories dels llibres i documents que llegeixes són escrites per dones? I de quina classe social? Són de diferents arrels socioeconòmiques, culturals i històriques? On estan posicionades les teues referències dins de les estructures que regeixen la societat? Si la teua resposta és breu, concisa, xicoteta i homogènia, com la meua, aquest llibre és per a tu.

El llibre, publicat l'any 2004, és un conjunt de textos independents, traduïts al castellà, de grans referents dels feminismes estatunidencs i britànics de les dècades 80 i 90. Aquesta compilació ens inspira nocions i debats fonamentals per reflexionar sobre la nostra

societat actual. Fan prendre consciència de sistema colonial capitalista i patriarcal de dominació i tracta qüestions claus per reconstruir una mirada més respectuosa cap a totes les dones. Les autores redefeixen la categoria de subjecte, des de l'experiència, com a comunitari en termes de justícia, participació, llibertat i democràcia. Per fer-nos repensar sobre com connectades estan les relacions quotidianes amb el nostre cos, les famílies, i les de l'estat(s).

En primer lloc, bell hooks ens convida a donar forma a la teoria feminista amb les mirades de les dones negres, explicant que el sorgiment del feminisme com a movi-

ment teòric i polític no prové més directament sobre les dones més oprimides, ja que esdevé un gran repte canviar les condicions de vida quotidianes. Critica que aquest ha estat centrat en un model típic de dona blanca i de classe mitjana. La manca de perspectiva de classe i raça han dificultat la creació d'un vincle comú entre moviments, donant poder a les perspectives liberals i conservadores. Pel que proposa un pensament feminista en constant procés d'elaboració com a acte de resistència.

Posteriorment, Kum-kum Bhavnani i Margaret Coulson aprofundeixen sobre el repte del racisme per transformar el feminisme socialista. Parteixen de l'assumpció de què el feminisme ha de ser per a totes les dones incloent el color de pell, la classe, la diversitat funcional, l'orientació sexual, l'edat, etc. Les autores assumeixen l'acusació de les dones negres sobre el racisme en el feminisme i aborden el debat, assumint el risc, les tensions i complexitats d'aquestes relacions de poder. Aporten exemples britànics de com l'Estat ha tractat de forma diferent a les dones segons qüestions de raça. Entenen l'etnocentrisme com una conseqüència del racisme, en el qual una forma d'operar davant la falta d'informació es deixa fora de l'anàlisi a les dones negres. Aposten per una reconceptualització de les categories que conformen el feminisme socialista.

A continuació, Aurora Levins Morales des de la seua història personal com a porto-riquenya i llatina ens parla de les qüestions orgàniques que succeeixen a l'hora de conformar-se com una intel·lectual arrelada a la terra, rural, amb llegat de cultures de resistència i religió no majoritària. Ens conta que la seua trajectòria familiar i pensadora ja abordava la classe, la raça i el gènere dins del sistema de mercat capitalista. Ens acompanya a reflexionar sobre la importància del llenguatge en el feminisme i com és una eina democratitzadora, que cal vincular-la a la quotidianitat i fer-la accessible per tot lo món.

En aquesta línia, Gloria Anzaldúa visibleta aspectes com la força de la mateixa rebel·lia per trobar el seu lloc al món allunyant-se de la seua terra i gent per respectar-se a si mateixa, però planteja que no és fruit de l'atzar, sinó que existeix una tirania cultural que espera que les dones se sotmeten al sistema de valors dels hòmens, en la qual l'església té un paper fonamental. La mateixa cultura estableix unes jerarquies socials en les quals les dones estan a sota. Fa una aposta per superar la dualitat home/dona i dignitat queer, replanteja l'homofòbia cultural o el terrorisme íntim, la vida en la frontera o com la seua història «chicana» i «índia». Conclou que l'arrel del problema no és que la seua cultura o el que ella fa, sinó els processos de colonització, esclavitud, mà d'obra barata i les accions sistemàtiques concretes han fet sobre la seua gent.

Per altra banda, Chela Sandoval proposa noves ciències com el feminisme cyborg i la metodologia dels oprimits de Donna Haraway quan es planteja identificar quins moviments de resistència i política opositiva estan emergint arran dels imperatius

transnacionals de la política econòmica i cultural. Entén que el sistema es jerarquitzat per criteris de raça, gènere, sexe, classe, llengua i posició social, i cal oferir teories que vagen més enllà de les hegemòniques.

Conseqüentment, Avtar Bra, al seu text, posa en debat les concepcions sobre diferència, diversitat i diferenciació, pel que fa a la subjectivitat i identitat. Es pregunta per què va sorgir una necessitat de separació del feminisme blanc i negre. En aquest camí, ens fa un recorregut històric per entendre que la recerca de grans marcs teòrics que especifiquen els lligams entre racisme, gènere i classe no ha tingut gran èxit. Proposa una mirada de relacions històriques situades en contextos específics, amb les seues condicions materials i a repensar els discursos sobre diferència.

Finalment, M. Jacqui Alexander i Chandra Talpade Mohanty fan el focus en les genealogies, legats i moviments feministes compromeses amb la justícia social i la praxi revolucionària que han afavorit la transformació social. Adverteixen que els discursos postmoderns allunyen i resten importància a les anàlisis de categories de raça, classe, gènere i sexualitat. Per això, ens insten a comprendre les categories del jo, què ocorre amb la racialització i el postcolonialisme i la identitat del capitalisme tardà. Es focalitzen en resignificar la democràcia, per futurs democràtics des d'una consciència feminista tractant d'organitzar visions alliberadores i d'emancipació.

La iniciativa de donar llum ajuntant els textos és del col·lectiu Eskalera Karakola com a centre feminista autogestionat de Madrid. El pròleg el plantegen com un projecte conjunt mitjançant el qual aborden debats sobre les diferents diferències i ciutadanes excloents i la seua revisió feminista. Ho fan com una oportunitat d'autoreflexió assumint que habiten els dilemes de les seues lluites per veure possibilitats de diàleg, connexions i aliances. Tot i que la publicació quasi compta amb dues dècades a l'Estat Espanyol, el punt sorprenent és com qüestions que es plantejaven als anys 80 i 90, haurien de ser essencials en l'actualitat. ¿I com ens interpel·la a l'educació?

Davant d'una majoria blanca en el cos docent i a les posicions de poder de l'educació, parar-se i identificar qui està fent la tasca a l'Estat Espanyol de dur endavant aquests debats és un acte polític. Front una majoria d'homes heterosexuales com a representants de la universitat i el món acadèmic, i del pensament Europeu i colonitzador, el feminisme i racisme esdevenen una prioritat. I és, alhora, un compromís necessari per a construir un món més just, repensant les nostres relacions, i connectar-nos sense apropiar-nos, invisibilitzar i minimitzar l'existència i l'experiència i els coneixements de qui hem anomenat altre(s).

Com a docent, mestra, blanca, i de classe mitjana, cal que em marque, cal que ens marque que allò que hem centrifugat als extrems, pertanya al centre de l'educació.

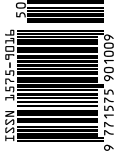
INSTITUTO
Paulo Freire

TAREPA - PV
Taller per a l'Acció Renovadora
de l'Educació Permanent d'Adults

L'ULLAL Edicions

AJUNTAMENT DE
LA POBLA DE FARNALS

Cent d'Estellés

1924-2024